

שלשה קפצה להם הארץ הרב מואיז נבון

בראשית פרק כח

(י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: (יא) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא: (יב) ויחלם ...

רש"י בראשית פרק כח

(יא) ויפגע במקום - לא הזכיר הכתוב באיזה מקום אלא "במקום" הנזכר במקום אחר, הוא הר המוריה שנאמר בו (לעיל כב ד) "וירא את המקום מרחוק":
ויפגע - כמו (יהושע טז ז) ופגע ביריחו, (שם יט יא) ופגע בדבשת. ורבותינו פירשו לשון תפלה כמו (ירמיה ז טז) ואל תפגע בי, ולמדנו שתקן תפלת ערבית. ושנה הכתוב ולא כתב ויתפלל, ללמדך **שקפצה לו הארץ**, כמו שמפורש בפרק גיד הנשה (חולין צא ב):

מזרחי (רא"ם) בראשית פרק כח

ושינה הכתוב ולא אמר ויתפלל, ללמדך שקפצה לו הארץ. ואף על גב ד"ויפגע" נמי לשון תפלה הוא, כדכתיב (ירמיהו ז, טו) "ואל תפגע ביי", מכל מקום מדהוה ליה למכתב ויתפלל, שהוא הלשון המיוחד לתפלה, וכתב "ויפגע" שהוא משמש לתפלה ולפגישה, שמע מיניה תרתי: התפלל וגם קפצה לו הארץ, שהקפיצה לשון פגישה הוא, "כאדם הפוגע בחבירו שבא כנגדו", אף כאן נעקר הר המוריה ובא כנגדו כדלקמן. ולשון קפיצה מ"לשון (דברים טו, ז) 'לא תקפוץ את ידך' הוא, שנתקצרה הארץ ונתקמצה לו" כד פירש רש"י בפרק גיד הנשה (חולין צא ב). ואם תאמר, אימא כולה קרא להכי הוא דאתא, ולא לתפלה. יש לומר, אם כן לימא קרא ויפגוש, שהוא הלשון המיוחד לפגישה, מדכתב לשון פגיעה שהוא משותף לפגישה ולתפלה, שמע מיניה תרתי.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צה עמוד א [עם תרגום קל]

תנו רבנן: שלשה קפצה להם הארץ: אליעזר עבד אברהם, ויעקב אבינו, ואבישי בן צרויה. אבישי בן צרויה - הא דאמרן. אליעזר עבד אברהם - דכתיב + בראשית כ"ד + וְאֵבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵינָן, ללמד שבאותו היום יצא. יעקב אבינו - [עמוד ב] דכתיב + בראשית כ"ח + ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתוב ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש. כי מטא לחרן אמר: אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו? בעי למיהדר, כיון דהרהר בדעתיה למיהדר - קפצה ליה ארעא. מיד "ויפגע במקום."

~ אליעזר עבד אברהם ~

בראשית פרק כד

(מב) וְאֵבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵינָן וְאָמַר יַקְוֹק אֱלֹהֵי אֲדָנִי אֲבָרְהָם אִם יִשָּׂף נָא מִצְּלִיחַ דְּרַפִּי אֲשֶׁר אֲנִי הֲלָף עֲלֵיהּ:

רש"י בראשית פרק כד פסוק מב

(מב) ואבא היום - היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה:

בראשית פרק כד

(א) וְאֲבָרְהָם זָקוּן בָּא בְּיָמַי וַיִּקְוֹק בְּרַף אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל: (ב) וַיֹּאמֶר אֲבָרְהָם אֶל עֲבָדוֹ זָקוּן בֵּיתוֹ הַמְּשָׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי: (ג) וְאֲשַׁבְּעֶךָ בַּיְקוֹק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: (ד) כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדֵתִי תִלָּף וְלִקְחַת אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק: ...

דברים פרק ז

(א) כִּי יִבְיָאָךְ יַקְוֹק אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם רַבִּים מִפְּנֵיךָ הַחַתִּי וְהַגְּרָשִׁי וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי שְׁבַע גּוֹיִם רַבִּים וְעֲצוּמִים מִמֶּךָ: (ב) וַיִּתְּנֶם יַקְוֹק אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִפִּיתֶם הַחֵרֶם תַּחְרִים אֹתָם לֹא תִכְרַת לָהֶם בְּרִית וְלֹא תִחַנְּם: (ג) **לֹא תִתְחַתֵּן בָּם בְּתֵף לֹא תִתֵּן לְבָנֶיךָ וּבְתוֹךְ לֹא תִקַּח לְבָנֶיךָ: (ד) כִּי יִסִּיר אֶת בְּנֵיךָ מֵאֲחֵרֵי וְעֲבָדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אֵף יַקְוֹק בְּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מֵהָר: (ה) כִּי אִם כֹּה תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתְּצוּ וּמִצְבֹּתֵיהֶם תִּשְׁבְּרוּ וְאֲשִׁירֵיהֶם תִּגְדְּעוּ וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ: (ו) כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לִיקְוֹק אֱלֹהֶיךָ בְּךָ בְּחֵר יַקְוֹק אֱלֹהֶיךָ לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה:**

שמואל ב פרק כא

(טו) וַתְּהִי עוֹד מַלְחָמָה לְפָלֶשְׁתִּים אֶת יִשְׂרָאֵל וַיִּרְדּוּ דָּוִד וַעֲבָדָיו עִמּוֹ וַיִּלְחַמוּ אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַף דָּוִד : (טז) וַיִּשְׁבִּי בְּנֵב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרְפָה [הענק- מצ' ציון] ומשקל קינו [כלי זיין- מצ' ציון] שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקָל נְחֹשֶׁת וְהוּא הָגוֹר חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד : (יז) וַיַּעֲזֹר לוֹ אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה וַיִּד אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִיתָהוּ אַז נִשְׁבְּעוּ אֲנָשֵׁי דָוִד לוֹ לֵאמֹר לֹא תֵצֵא עוֹד אֶתְנֵנוּ לְמַלְחָמָה וְלֹא תִכְבֶּה אֶת נֵר יִשְׂרָאֵל : פ

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צה עמוד א [עם תרגום קל]

+שמואל ב' כ"א+ וַיִּשְׁבִּי בְּנֵב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרְפָה [הענק- מצ' ציון] ומשקל קינו [כלי זיין- מצ' ציון] שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקָל נְחֹשֶׁת וְהוּא הָגוֹר חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד . מאי וישבי בנוב? אמר רב יהודה אמר רב : איש שבא על עסקי נוב. אמר ליה הקדוש ברוך הוא לדוד : עד מתי יהיה עון זה טמון בידך? על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים, ועל ידך נטרד דואג האדומי, ועל ידך נהרגו שאול ושלושת בניו. רצונך? יכלו זרעך או תמסר ביד אויב? אמר לפניו : רבוננו של עולם! מוטב אמסר ביד אויב, ולא יכלה זרעני. יומא חד נפק [מקום בשם] שכור-בזאי. בא שטן ואידמי ליה כצבי, זרק בו חץ ולא הגיעה אליו. משכיה עד שהביא אותו לארץ פלשתים. כדחזייה וַיִּשְׁבִּי בְּנֵב אמר : זהו זה שהרג גלגלת אחי. כפת אותו, קשר אותו, הושיב אותו והטיל אותו תחת בית הדב. נעשה לו ניסא שנעשתה שפלה ארעא מתחתיו. היינו דכתיב +תהלים י"ח+ "תִּרְחִיב צַעְדֵי תַחְתֵּי וְלֹא מַעֲדוּ קַרְסָלֵי." ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה, אבישי בן צרויה היה חופף ראשו בארבעא גרבי של מים, ראה כתמי דם. איכא דאמר : בא יונה מנפנף כנפיו לפניו, אמר : כנסת ישראל ליונה נמשלה, שנאמר +תהלים ס"ח+ כנפי יונה נחפה בכסף - שמע מינה דוד מלכא דישראל בצערא שרי. בא לביתה ולא מצא אותו. אמר [לעצמו], תנן [הלכה] : אין רוכבין על סוסו [של המלך] ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו. בשעת הסכנה מאי? בא שאל בי מדרשא. אמרו ליה : בשעת הסכנה שפיר דמי. רכב על פרד שלו, וקם ואזל, **קפצה ליה ארעא**. תוך כדי רכיבה הוא ראה ערפה אמו [של וַיִּשְׁבִּי בְּנֵב] שהיתה טווה אריג, כשהיא ראתה אותו היא הפסיקה לטוות והישליכה את הפלך עליו בכוונה להרוגו, [כשזה נכשל] אמרה ליה : בחור, תביא לי הפלך! זרק אותו בראש מוחה וקטלה. כשראה אותו וַיִּשְׁבִּי בְּנֵב אמר [לעצמו] עכשיו יש שניים שירצו להרוג אותי. זרק דוד למעלה, ונעץ הרומח שלו באדמה, אמר : ניפול עלה ונקטל. אמר אבישי שם [המפורש] והעמיד דוד בין שמיא לארעא. - ולמה לא אמר השם המפורש דוד בעצמו?! - כי אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין. - אמר ליה : מה אתה עושה כאן? - אמר ליה : הכי אמר לי קודשא בריך הוא, והכי השבתי ליה. - אמר ליה : תהפוך תפילתך, כי טוב שבו בנך שעווה ימכור ואתה לא תצטער. אמר ליה : אי הכי - סייע לי להפוך התפילה. היינו דכתיב +שמואל ב' כ"א+ וַיַּעֲזֹר לוֹ אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה. אמר רב יהודה אמר רב : שעזרו בתפלה. אמר אבישי שם [המפורש] והוריד אותו. עכשיו [וַיִּשְׁבִּי בְּנֵב] רדף בתרייהו, כשהגיעו למקום בשם קובי אמרי : קום [להלחם] ביה, [אבל פחדו והמשיכו]. כשהגיעו למקום בשם בי-תרי אמרי : בתרי [בשני] גוריינן [אפשר] להרוג אריי! ולכן אמרו [וַיִּשְׁבִּי בְּנֵב] : לך תמצא ערפה אימך בקיברא. כאשר שמע שמה דאימיה - כחש חיליה, והם קטליה. היינו דכתיב +שמואל ב' כ"א+ אַז נִשְׁבְּעוּ אֲנָשֵׁי דָוִד לוֹ לֵאמֹר לֹא תֵצֵא עוֹד אֶתְנֵנוּ לְמַלְחָמָה וְלֹא תִכְבֶּה אֶת נֵר יִשְׂרָאֵל.

Yoram Hazony, The Dawn, p.216-220

Purity [kedusha] requires that man renounce power; but morality [tzedeq] requires that man have power in order to pursue right.

ויקרא פרק יט, ב (ב) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם **קדשים תהיו** כי קדוש אני יקוק אלהיכם : **דברים פרק טז, ב** (כ) **צדק צדק תרדף** למען תחיה וירשת את הארץ אשר יקוק אלהיך נתן לך : ס

... Morality requires power, and morality on a vast scale requires power on a vast scale.

שמות פרק יט, ו (ו) ואתם תהיו לי ממלכת להנים וגוי קדוש ...

For the saint, the man of perfect study and prayer, ... power is lost to him as a tool.

For the hero, the man of great deeds ... little time [remains] for contemplation, for study and thought, for prayer. ... Thus David, Israel's greatest king, was responsible for the moral achievement of uniting the

fragmented Jewish tribes and leading them to victory against the enemies that had caused them such suffering; yet the Bible held that these very acts disqualified him from building the Temple...

From the earliest times, the response of the Jews to the inherent conflict between the demands of purity and the moral need to achieve power in the world was for each individual to strive for a balance between them...

But if men were to succeed in the effort to find and maintain course on the middle path, it was also clear they would have to rely on the instruction and leadership of those whose life's efforts consisted of attempting to embody the one ideal or the other...

Thus from the time of Moses, the Jews instituted what amounted to a **division of labor between the guardians of each ideal**, distinguishing between the judge and the priest, between the man of morality and the man of purity – and even between **Judah and Joseph**, the tribes responsible for the pursuit of justice and well-being, and **Levi**, the tribe of purity.

And when the Jews finally entered the land and became a nation, the rabbinic tradition has it that there were three

strategic necessities which became incumbent upon them as a collective:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כ עמוד ב

היה רבי יהודה אומר : שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ : להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה.